

esett Paul Hazardnak rövid cikke, mely két más francia tanárnak ahhoz az eszméjéhez kapcsolódik, hogy a tanulók között szétszotott művészi képekről kell írni francia szabaddolgozatokat. Hazard szerint az alapelv, hogy szoktassuk hozzá a tanulókat a valóság megfigyeléséhez, a valóságból való kiinduláshoz, helyes, de a belőle vont következtetés nem logikus. Kép után írni annyi, mint közvetítő után írni, mely a művész egyénisége szerint maga is többé-kevésbé meghamisítása a valóságnak. Ha igazán reális tárgyakat keresünk, nincsen szükségünk ilyen közvetítőre, csak körül kell néznünk magunk körül. A tanulónak és társainak külső leírása és belső jellemzése, az óráközi játék az udvarban, az iskolába menet és hazamenet, egy vasárnapi séta az erdőben vagy a folyó mentén, utcai események, melynek a tanulók tanúi voltak: ezek a dolgozati tárgyaknak kínálkozó eleven valóságok. Természetesen képeket is föl lehet használni erre a célra, de csak módjával. Ma az az áramlat kezd erőre kapni, hogy a tanulókat tudásuk és ítélőképességük, értelmük szerint bíráljuk meg, ne pedig képzeletük és ügyességük szerint. Ezért szorította ki az írásbeli tételek sorában a hajdani szónoki beszédet a levél, a levelet az értekezés (*pensée*), mely után az irodalmi műveknek feldolgozása (*explications de textes*) fog következni. — Vannak még ebben a füzetben cikkek a svéd leányközépiskolai tanároknak Upsalában tartott kilencedik nagygyűléséről, a braziliai közoktatás állapotáról s az angol tanítóképzés reformjáról.

Dr. Nagy József.

*

Zeitschrift für das Realschulwesen. (6., 7., 8-ik szám.)

A 6-ik számban Glauser Károly bécsi tanár írt érdekes cikket a modern nyelv tanításának módszeréről: «*Welche Vorteile können aus einer historisch-kritischen Darstellung der Methodik des Sprachunterrichtes für Lehrer der neueren Sprachen erwachsen?*» címmel.

A modern nyelvek sikeres tanítása elsősorban a helyes módszertől függ. Hogy a tanárok, tanítók ezt megismerjék, szükségesnek véli a nyelvtanítás módszerének történeti kialakulását, eredményeit a multban és jelenben szemügyre venni. Mielőtt áttér javaslataira, előbb ismerteti röviden azokat a munkákat, melyeket a módszer történetének megállapításánál alapul lehet venni. Először említi Stengel-Greifswald művét (Oppeln, 1890.), melyben fel vannak sorolva a XIV. századtól a XVIII. végéig megjelent francia grammatikák. Azután hivatkozik Delbrück és Wundt idevágó munkáira. Különösen kiemeli Kaerting Gusztáv: «*Encyklopädie und Methodologie der romanischen Philologie*» című Heilbronnban 1884-ben megjelent művét. Az utolsó

könyv, mely a nyelvtanítás encyklopédiáját adja, Wendt Ottóé; megjelent Hannoverben 1895-ben, címe: «Encyklopädie des französischen Unterrichts». Wendt összeállítja a különböző módszereket, azok előnyeit, hátrányait. Ezután hivatkozik szerző saját előadásaira, melyeket e tárgyról Lausanneban tartott. Álláspontja e kérdésre vonatkozólag ez: A modern filológia mind nagyobb sikereket, eredményeket mutat fel a modern nyelvi jelenségek kutatásában. Fontos kérdés már most, hogy miként lehet ezt a magában véve absztrakt tudományt az iskolában gyakorlati haszonnal gyümölcsöztetni? E kérdés megoldását a reálisiskolák és kereskedelmi akadémiák modern nyelvi tanáraitól várja. Módot és alkalmat kell a tanároknak nyújtani, hogy az erre vonatkozó irodalmat s aztán a modern nyelvű tankönyveket megismerhessék. Első teendő tehát összegyűjteni (talán valamely seminariumban) azokat a tankönyveket, melyek Ausztriában az utóbbi három évtized alatt megjelentek. De be kell szerezni a külföldön használatos tankönyveket is. Aztán az összegyűjtött anyagot egy reátermett szakember dolgozza fel. Ezek alapján előadásokat kell tartani a nyelvi oktatás módszereiről, melyeket a múltban is használnak. Az előadásokkal kapcsolatban tartsanak gyakorlatokat a tanárjelöltekkel, még pedig idegen (angol vagy francia) nyelven. A fiatal tanárnak alkalmat kell nyújtani, hogy megtanulhassa, miként kell az osztályban idegen szöveget magyaráznia, tárgyalnia, különösen hogyan és milyen kérdéseket a tanulókhöz intéznie. A tanárjelöltek vonjanak párhuzamot a különféle tankönyvek s módszerek között s beszéljék ezeket meg. Sőt gyakorlatokat is tarthatnának egymás között. Ez volna a legalkalmasabb módja a tanárjelölttel megismertetni a nyelvtanítás fejlődését elméletileg és gyakorlatilag, hogy a tanításnál önállóbban és céltudatosabban járna el.

A 7-ik füzetben Kemény Ferenc írt: «Der Streit um die Methode» címen vezető cikket. A módszer kérdése kétségkívül egyike a pädagogia legnehezebb és legfontosabb kérdéseinek. Óriási irodalom fejlődött e kérdés körül, s ha még nem sikerült is egy föltétlen biztos eredménnyel kecsegtető módszert a modern nyelvek tanulásánál megállapítani, tagadhatatlan, hogy ép e téren óriási javulás mutatkozik. Kemény e nagyobb cikkében először is fölemlíti a különféle módszerek körül dúló harcot, aztán célul tűzi maga elé egyet-mást a kérdés tisztázására és az eredmény fokozására elmondani. Új szempontból csoportosítja s osztályozza a meglevő módszereket, hogy belőlük a jövő fejlődés irányát megjelölhesse. Aztán megkísérli a módszer math. analízisét, hogy lássuk, mennyire komplikált fogalommal van dolguk, s hogy a módszer maga még nem biztosítja az eredményt.

A módszerek csoportosításánál megkülönbözteti: *a)* Tárgymethodusokat, melyeknél a tanulás főleg a tankönyvekre való támaszkodással történik. *b)* Személymódszereket, hol is az oktató egyénisége lép előtérbe. E kategória legfontosabbikáról, az internationalis módszerről hosszasan szól. *c)* A kompromisszumos módszer az, melynél a tanár és tankönyv egyenlő szereppel bír. Ennek egyik alfajáról a maximal-minimal methodusról szintén bővebben tárgyal. Végül az említett módszerek kombinációjából és kompilációjából áll elő *d)* az eklektikus vagy egyéni természetes methodus, melyet kiki önmaga részére csinál s ép ezért kimeríthetetlen változatosságú.

Az internacionális módszer meghatározása ez: Nemzetközi methodus alatt mindamaz eszközöket és berendezéseket értem, melyeknél az egyik rész közvetlenül ahhoz az országhoz tartozik, melynek nyelvét meg akarjuk tanulni. Kemény szerint ez a módszer a legfontosabb a jövőre nézve s ez figyelembe veszi tanulókat, tanárokat egyaránt. E módszer fontosabb eszközei és berendezései ezek: 1. A tanítók szünidei kurzusa és a tanulók szünidei tartózkodása külföldön. 2. Utazási ösztöndíjak, modern nyelvi intézmények. 3. Nemzetközi iskolák. Alfajai: *a)* nemzetközi nevelő-intézetek. Ilyenek vannak a francia Schweizban, Német- és Franciaországban; *b)* internacionális nyelvi iskolák; *c)* nyilvános nemzetközi középiskolák. Mintául szolgálhatna az 1689-ben alapított berlini Collège Royal Français. *d)* Idegen nyelvi iskolák külföldiek részére, pl. Párisban egy német, Berlinben meg egy francia lyceumot állítsanak fel. 4. Tanárok kicserélése. 5. Egyéb internacionális segédeszközök.

Ezek volnának az internacionális methodus berendezései. Az *a)* és *c)* pont alattiakat kivéve, a többi csak papiroson van meg.

E módszer Kemény szerint nagyban előmozdítaná a világbéke eszméjét s ebben van a módszer ethikai eleme. Figyelmeztet a világbéke érdekében tartott kongresszusok rapportjaira, melyek a kérdések tárgyalásáról érdekes felfogásokat közölnek.

Ezek után áttér a módszer math. analízisének kísérletére. Ezzel azt a kérdést akarja eldönteni, hogy milyen uton-módon lehet a módszer jóságát és értékét megítélni? Egy egyenletet állít fel, melynek egyik oldala (*E*) jelenti az oktatás végső eredményét,

$$E = f(M, P, S, L)$$

(*M*) a módszert, (*P*) a professzort, (*S*) a tanulókat (Schüler) és (*L*) a tankönyvet. Ebből bizonyos math. formulák betartásával következtet a tényezők, faktorok szerepétől az eredményre. Több igazságot hoz le. Így többek közt, hogy nincs abszolút jó methodus, melyre esküdni lehetne. A math. analízist egy lélektanival igyekszik kiegészíteni. Ez-

után áttér a tanárookra, tanárjelöltekre, hogy miként lehetne általuk a nyelvtanítás eredményét fokozni.

Végül hosszasan szól a maximal-minimal módszerről, mely alatt azt érti, hogy legkisebb megerőltetés a legnagyobb eredményt szüli. Itt is aszerint, hogy a tanárokat vagy tanítókat vesszük szemügyre, két eset lehetséges. Mennél intenzívebb ugyanis a tanár munkája, a tanuló annál könnyebb. S fordítva. Ideális követelés; mindkettőnek maximalis megerőltetése.

Értekezésének eredményét a következő négy pontban foglalja össze:

1. Formalis methodikus szórásalhasogatások idejüket multák.
2. Senki ne esküdjék egy methodusra, hanem az összes szereplő tényezőket vegye figyelembe.
3. A jövő az internacionális módszereké.
4. A gyakorlatban támaszkodjunk jó tankönyv alapján a maximal-minimal módszerre.
5. Túlhajtott stilisztikai követeléseket kerüljünk.

Ugyancsak e számba írt még cikket Ellinger bécsi tanár: «Zur englischen Lektüre in der VI. und VII. Klasse der Realschule» címmel.

Ezután közlik a szerkesztők a közoktatásügyi miniszter 1908 február 29-én kelt rendeletét a reáliskolák érettségijének új rendjéről.

A 8-ik számban Weyde igazgató foglalkozik Resch: «Stimmen über das höhere Schulwesen» című dolgozatának ama pontjával, mely szerint a tanuló ifjúság egyik tudományág ellen sem mutat oly kevés érdeklődést, mint a nyelvi-filológiai szak iránt. Weyde azt tapasztalta, ha kellőképp tanítják a modern nyelveket és anyanyelvet, úgy a tanulók is nagy érdeklődést és kedvet mutatnak. Resch az osztályjegyekből összevetve más tárgyakéval hozta le eredményét. Hogy az osztályjegyek itt rosszabbak, annak oka a szakok nehézségében keresendő.

E füzetben ír még Nagele innsbrucki igazgató egy cikket: «Das kulturhistorische Gruppenbild» címe alatt. Szerzője nem sok új dolgot mond. Követeli, hogy a történet tanításában ne száraz adatokat közöljünk a tanulókkal, hanem igyekezzünk kulturtörténeti csoportképeket a tanulók szeme elé állítani. Ezek érdeklődésüket lekötik s így kedvvel, szeretettel foglalkozunk a történettel.

A füzetek egyéb dolgozatai matematikai kérdéseket tárgyalnak s könyvismertetéseket közölnek. *Dr. Ozorai Frigyes.*